

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacsor 452 szám alatt.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábas sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
A „nyitóléte” cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, september 11-kén 1862.

(D) Midőn hiszszük, hogy hazánkfiak tudni kívánják: vajlon az Erdélyre oetroyált megyebizottmányok eszméje és jogosultsága, valamint hatásköre iránt kormánykörökben, minő nézettel és szándékkal viseltetnek, nem véljük cél-szerűtlennek egy hozzánk beküldött s a kormányi körök gondolkodásmódját kifejező czikk közreadását; bizva abban, hogy arra teendő észrevételeink a sajtó szigorán valahogy átvérgeződhetnek, s így a kormányzás is láthatja a mi nézetünket, mely bizonynyal e hazában a legmérsékeltbekk közé tartozik.

Az említett irat im itt következik:

„Ugy értesültünk, hogy a megyék, vidékek és szé-kelyszékek most alakult bizottmányainak némely tagjai, a bizottmányi gyűlés megnyitása alkalmával, ezen bizottmá-nyok törvényessége ellenében egy tiltakozást szándékoznak beadni s egyszersmind egy felirat indítványozni, melyben a megyék municipális autonomiájának helyreállítását fogják kérni, megjegyezvén egyszersmind azt, miszerint ha az ujon-an alakult bizottmányok szervezete elleni tiltakozás és fel-irat beadása elfogadtatnék, azon esetben az illető bizott-mányi tagok a bizottmány tárgyalásaiban részt vennének, ellenesetben pedig a tiltakozás- és feliratnak megfelelő hatá-rozat kimondása mellett a gyűlést odahagynák.

Ha csakugyan szándékában áll a bizottmányok egyes vagy több tagjainak a bizottmányi gyűlések megnyitása al-kalmával a fennirt módon fellépni, egy nem tartjuk feles-legesnek ha e kérdésbeni nézetünket mi is kifejezzük.

Miután a megyék, vidékek és szé-kelyszékek belsér-vezése körül 1848-ig fenállott intézmények (1790/-diki tör-vényezikk XII. art.) a jobbágysági viszony és a nemesség kiváltságai eltörlése, a görög nem egyesült vallás egyen-jogsultsága, s a nép minden osztályaira kiterjesztett egyfor-ma polgári jogok és kötelek következtében tetteg alkalmazhatatlannak s jövedőre nézve kivihetetlenekké váltak: a kormány nemcsak törvényesen jogosítva, hanem annak szent kötelessége is volt, ott hol az ezeltűti törvényes intéz-ményekben tetteg hiányok léteznek, ezeket alkotmányos uton hozandó törvények létesítéseig is ideiglenes intézmé-nyek által kiegészíteni, s addig is míg az érdekelt törvény alkotmányos uton létrejöhetne, a megyék, vidékek és szé-kelyszékek belképviselőit szervezni kívánván, az eddigi nem jogosult néposztálynak is a közgyűlésekbeni részvételre megfelelő utat nyitani.

Ennek alapján adatott ki a megyék, vidékek és szé-kelyszékek ideiglenes belképviselői iránt az 1861. decem-ber 12 kén kelt rendszabály.

Ezen ideiglenes belsérvezeti rendszabályon egyedül alapszik a megyék, vidékek és szé-kelyszékek legfelsőbbleg engedményezett belképviselőiténél fenállása és működése mindaddig, míg e részben országgyűlési tárgyalások foly-tán ny képviselőit törvény fog létesíteni.

Azok, kik ezen ideiglenes rendszabály határozatai ál-tal a képviselőben közvetlen, vagy közvetített részesedésre hivatnak, egyszersmind feljogosítottak, bizonyos a rendszabá-lyban tisztán és határozottan kimutatott politikai jogok közvetlen vagy közvetített gyakorlata.

A mint tehát a képviselői bizottmányban belépésre közvetlen jogosult azon politikai jogok terjedelmét ismeri, melyek gyakorlata hivatattik s szabad választásában áll ezen jogait élvezni, vagy nem élvezni; éppen úgy függ tetszésétől azon jogosultságnak is, választási jogaitak hasz-nálni, vagy mellőzni, a kik választott képviselők által köz-vetített részesedésre hivatattak.

Ha a bizottmányban részvételre közvetlen jogosult a bizottmányba belépett, magától érthetőleg más vagy kiter-jedtebb jogok élvezetére nem számithat, mint a milyenek élvezetéhez a képviselőbeni részvételése a rendszabályban kötvé van; s ha pedig képviselők választása által közvetít-tett részvételre hivatottak a választásokban részt vettek, ugy-ök küldöttjeiknek más felhatalmazást és több jogokat nem adhatnak, mint a milyenek élvezetére az érdekelt ideigle-nes rendszabály által ők magok jogosítva voltak, s mely rendszabály által ők ezen közvetített részvételre képessé-güket nyerték.

A választott képviselők, midőn a bizottmányi tagokká lett megválasztásukat elfogadták, mint választóiknak felha-talmazottjai kötelesek felhatalmazásukat teljesíteni, azaz a már említett rendszabály határozatai megtartásával a bizott-mány munkálataiban legjobb tudalmok és lelkiismeretök szerint részt venni, semmi esetre se levén nekik joguk, a kérdéssel belsérvezeti rendszabály érvényessége ellen tiltakozni és pedig annyival kevésbé, minthogy ők azáltal kül-döiknek önmagok választására és megbízására való jogait tagadnák meg, holott tetteg jelenlétük a bizottmányban az ellenkezőt tanúsíták.

Azon perczben, melyben a gyűlés, vagy ennek egy vagy több tagjai valamely lépés vagy nyilatkozat által a gyűlés törvényes állását vagy részvétüknek törvényessé-gét tagadnák, a gyűlés s illetőleg azon tag vagy tagok magukat ugy kell hogy tekintsek, mint a kik azon közjelle-müket elvesztették, melynek alapján hivatva érezték magukat azon lépést vagy nyilatkozatot tenni.

Megoldhatatlan s meg nem szenvedhető ellenmondás lenne, ha valaki, a gyűléseni részvét törvényes jogosultsá-gát tagadná, és mégis hogy ily negatíot vagy tiltakozást kimondhasson, magát a gyűlés tagjának nevezetni kíváná. Ki így cselekszik, ipso facto megszűnt a bizottmányi gyűlés tagja lenni; mint egy magán személytől eredő nyilatkozata illetéktelen s hatálytalanná válik.

A főnebbi cikket, midőn közreadtuk, elveink irányá-bani kötelességünknek tartjuk arra, legjobb indulatu észre-vételeinket megtenni.

Azt mondja legelőbb is e czikk írója, hogy az 1790/-XII. t. czikk alkalmazása, a jobbágysági viszony és a ne-mesi kiváltság eltörlése stb. miatt vált lehellenné.

Nézetünk szerint itt már a propositio major nem áll. Mert a nemesség közjogi kiváltságai sehol sem töröltek el. Az 1848-i intézmény a jobbágyságot census és művel-tési feltételek mellett bevette az addig csak a nemesek ál-tal gyakorolt jogokba, míg a nemességet személy szerint meghagyta minden közjogok élvezetében.

Azon elv, mely 1848-ban a megyei életet ideiglene-sen a megyebizottmányok szűkebb körébe szorította, nem a nemesi jog megtagadásából, hanem azon körülményből eredett, hogy a nép nagy tömegének az alkotmány sánczaiba való bevétele által a megyegyűlések oly népessé váltak volna, miáltal a tanácskozás lehetlenné lett. És így e szem-pontból magunk is osztjuk azon nézetet, hogy a megyék a régi alakban lehetlennékké váltak.

De a megye bizottmányok alakításának kulcsát nem az 1791-i törvényezikkekben kell keresni, mert akkor a bizott-mányok nem léteztek; annak kulcsa egyenesen az 1848-ki t. czikkben keresendő.

Ő felsége az october 20-iki diplomában fenhagyta ezen cikkek kérdés alá vont pontjainak revisióját; de a megye-bizottmányokról szóló czikk nincs kérdés alá vonva; mert magában az eszmében van ama törvény elismerése. És ha a kormány a törvények utján akar menni, vagy az 1791-i közgyűlést, vagy az 1848-i bizottmányt kell elfogadnia.

A választmányra nézve a XVI-ik t. cz. a létszám el-határozásában látszik kormánybefolyást engedni; de hogy a megválasztás hogyan történjék, azt az 1848-i törvények meg-határozták. Ott pedig a hol törvény van, nincs szükség oetroyra.

Nézetünk szerint tehát a mostani ideiglenes bizottmány nem a törvényen alapult választási jog kifolyása, és így nem is tekinthető törvényesnek.

Fontos azonban a cikkirő azon állítása, hogy ha az oetroyált bizottmányba a választók választottak, s a megválasztottak azt elfogadják, egyszersmind elfogadták a bizottmá-nyi szabályzat minden feltételeit, s a ki az ellen protestal, az egyszersmind megszűnt bizottmányi tag lenni.

Ez mint elmélet állana, ha hazai törvényeink más qualificatiot nem adtak volna az egyeseknek. Ámde nálunk törvényeink szerint minden egyes egyszersmind tagja a szent koronának; s törvényes vagy oetroyált ténre állva joga van ottan a nem törvényes tények ellen óvakodni, s kérelmeivel a koronához járulni.

Ha a megye alkotó részeinek hatásköre egy szűk oc-troyált ténre is szorítottatik, azok kiket választóik oda küld-nek, kötelesek azzal, hogy a közjogokat szemük előtt tart-sák, és ezt mint egyének tehetik is.

Ezen egyéni jog valódi kincse a hazának, mert ha a kormány a kibékülés szándékával van, éppen ezen egyéni jog teszi képessé a bizottmányokat arra, hogy a kormány és haza közti kiegyenlítés eszközésének közvetítői legyenek, s egy időre a ténre álljanak.

Nézetünk szerint a bizottmány tagjainak ki kell mon-daniok, hogy a bizottmány ily alakban nem törvényes, s óvakodjanak attól, hogy jövőre nézve abból valami törvé-nyes vagy gyakorlati következtetés vonassék; de azért sem a bizottmány tagjainak nem kell ott hagyniok a ténrt, honan mint a sz. korona egyes tagjai az uralkodáshoz a res-titutioért kérelmezhetnek, s rendre a törvényes visszaalakulást eszközölhetik; sem a kormányra nézve nem volna cél-szerű, ha ezen óvakodó kijelentés miatt a bizottmányokat szétkergetné mindaddig, míg az a törvények csöndes visz-szahelyezésére, s az uralkodó jó akaratának megnyerésére, a kérelmezés ildomos utján működnek.

Sőt nézetünk szerint éppen most a kormánynak is jól meg kell fontolni feladatát, s nem engedni, hogy a nemzet a vég elcsúggedésbe lökessék; és ugy a kormánynak, mint a nemzetnek legelső feladata levén a municipiumok, s ezek-ben a közigazgatás és törvénykezés helyreállítása s meg-mentése a személy- és tulajdonbátorságnak: az udvarnak

készen kellene arra lenni, hogy a nemzet egyénei által ké-relmezendő jogos kívánatokat rendre-rendre érvényesítse, s a végleges állapotok megszilárdulását elősegítse.

Készen kellene arra lenni, hogy ezen jóakaratu bizott-mányok kezén át a megyeiéletet, bizottmányt s az ország fenállható magán- és közigazgatási törvényeit rendre érvé-nyesítse; elhalasztván a csak zavarra vezető erdélyi ország-gyűlés eszméjét mind addig, míg Magyarországgal az anya-kiáltsággal az államjogi kérdések ki lesznek egyenlítő; mert ez a kulcsa az erdélyi közkérdés megoldásának.

Az ily uton visszaállítandó rendes bizottmányok legelső feladata volna aztán közigazgatás és törvénykezés teljes helyreállítása. Erre nézve első kérdés az, a mitől a bizott-mány létele is függene, hogy a megyei tisztviselőket s bi-róságokat válassza meg, kik az ő ellenőrködése mellett vi-gyék hivatalukat addig, míg törvényhozásilag a megyék jövő alakja s a tisztviselők beállításának további módja megál-lítatik.

De a bizottmány addig nem választhat tisztviselőket, míg az udvar képessé nem teszi arra, hogy alkalmas tisz-teket állíthasson. Ezen képesség pedig csak akkor áll elő, ha az ország közigazgatási törvényei, melyekkel egyedül lehet a rendet fentartani, s a megyei statutumok, helyreállítatnak és a törvényes bíróságok visszaállítása végett az ausztriai polgári codex helyett, vagy az országbírói értekez-let kiadatik le mint ideiglenes udvari normativum, vagy a kormányssék által kiküldött értekeztet munkálatai. Ezek ha-zai törvényeinken alapulván, s az osztrák codex alapelveivel is egyezvén, a hazafiak által könnyen eltanulhatók, a kor-mánynak pedig mit sem ártanak; mert a magánjogi kér-dések minő törvények szerinti eldöntése nem foly be a mo-narchia közös sorsára, s miután Erdély az uralkodó által is el van ismerve a magyar korona tartományának, már ezen elv szerint is a priori, hiányzó magán törvényeink pótlá-sára, az országbírói értekeztetlet kellett volna alkalmazni. Ezt egy hét alatt betanulná a megyei értelmiség s képes volna a szerint bíraskodni, míg az osztrák codexet, mely iránt mi magunk éppen nem viseltettünk ellenszenvvel s el-ismerjünk, hogy derék jogi munka, melyből sokat tanulha-tunk, de megyei intelligenciánk nem ismeri azt, és hogy megtanulhassa, arra nincs idő.

E kérdésben a kormány talán nem gondolta meg azt, hogy a Bach-rendszer alatt a megyei értelmiséget legna-gyobb részben képező magyar nemesség teljesen vissza-vonta magát, és az osztrák törvényekre nem figyelt; csak a szászok, románok vettek részt azon regimében. És így egy megye sem tudja előállítani az osztrák törvényeket értő bi-róságokat, idegenek behozatala pedig a megyékbe ellenke-zik egy a törvénnyel, mint a közvéleménnyel.

Első kérésze lenne tehát a mostani bizottmányoknak, hogy ő Felsége állítsa vissza a rendes főispányokat; küldje le udvari ideiglenes utasításképp az országbírói, vagy a kor-mányszéki értekeztet megállapodását, s ezáltal tegye ké-pessé a szintén beállítandó rendes bizottmányt oly tiszvi-selőikar előállítására, mely ugy a közigazgatás, mint az igazság kiszolgáltatás kérdéseiben a közvéleménnyel és köz-bizodalomnak megfelelő.

A míg e kérés nem teljesítettik, addig nézetünk sze-rint a bizottmány mit sem tehet, mert provisorius tisztviselő és megyei képviselő tökéletes anomaliák.

Ha egyszer így a megyék restitultatnak, a főispánok helyőkre visszaállanak, az alatt az országgyűlés kérdése eldől, s a további reorganisatiot megteszi az ország.

Igy apránként helyre lehetne állítani a megyét és rendet.

E szerint hibáztatjuk ezen cikket azon nézetét, hogy a bizottmány érvénytelennek tekintetik, mihelyt saját törvény-telenségét kimondja. Ez elvben az ország is a kormány is veszteni fog; elveszti a közvetítés kulcsát és a bizodalmat.

Nem első dolog ez nálunk, hogy a megyék törvény-telen lábra alakíttatva is, lakói az alkotmány védelmének individualis jogát igénybe vették, és közvéleményüket az uralkodó tudomására juttatták; de az sem első, hogy pro-testatiok mellett fentarták jogaitak, mit a kormány soha sem defficultált.

József császár erőszakolt reformjai új felosztást hoz-tak volt be. Heterogen történelmi területek vegyítették össze, mint például egy lett volt Küküllőmegye egy része Marosszékkal stb. s közös marchalisra hivatott össze. A me-gye összeegyeztet s kimondta, hogy ez újbeosztás törvénytelen, hogy ők, mint a korona egyes tagjai a kormány ezen ön-kényes eljárása ellen protestálnak; azonban a rend fentar-

tása végett folytaták tanácskozásait, megválaszták s ellen-
őrök tisztviselőket, s mind addig megtarták az engedett
tér, míg arról végre József császár megtérése folytán a
törvényes tér teljesen visszavívhatták.

Tebát azt hisszük: igen káros lesz, ha a kormány oly
merev leendő követeléseiben, mint a hogy ezen beküldött
cikkik tolmácsolja, valamint igen káros lenne ha a bizott-
mány nem igyekeznék azon magatartást követni, melyet ne-
héz időben atyáink gyakoroltak; meggondolva, hogy a
megye főfeladata a belső csend, rend fenntartása, kötelessége
óvásokkal az országgyűlés jogainak megmentése; ellenben
a legfőbb államkérdések eldöntésének illetékes terül nem a
megye, hanem az országgyűlés tekintendő.

Ajánlat a vasutra.

Van szerencsénk a vasutra egy igen érdekes ajánlatát
közölni a helybeli unit. főiskola ifjúságának, a mint követ-
kezik: A nagy-várad, kolozsvár-brassói vasut vonal sege-
delmezésére kilenczven forintot harmincz krajczárt és egy-
száz sajtákezzel ledolgozandó napszámot oly megjegyzéssel
ajánlunk fel, hogy e pénzösszeget bármikor fog kívántatni,
a nevezett vasut segedelmezésére át fogjuk adni, a napszám-
okat pedig testületileg egy ugyanazon nap és csak Ko-
lozsvár határában dolgozunk le; ha iskolánk napi munkára
ajánlkozó mostani tagjai közül valamelyik — addig míg a
munkálatok idáig érkezének — eltávoznék, napszámát 50
osztákr értékkel krral megváltja.

Kolozsvárt, sept. 12. 1862.

A kolozvári unit. collegium ifjúsága.

Vajha a fenebbi ajánlatból kitűnő lelkesedést e haza
oly fontos anyagi ügye iránt hazánk s városaink minden
testületei követni sietnének.

Udvarhelyszékről éppen most vesszük a köz-
lést, hogy ott ekkor 44 helység adta be ajánlatát, a mely
mintegy 2186 napszám, 900 véka mész, 10 darab gerenda
és 257 forint kész pénzre megy. Jövő számunkban adjuk
a részletes kimutatást.

Marosszék. M. Madaras, sept. 10. 1862.

A kolozvári kereskedelmi- és iparkamara felhívása az
ország szívét átmetsző nagy-várad, kolozsvár-brassói vasut
vonat felkarolására helységünkbe is eljutván, azonnal sietett
birtokosságunk ez országos fontosságu és anyagi jólétünk
előmozdítására oly nagy horderevű bíró tüdvös cél fölség-
lésére lehető áldozatát meghozni; ugyanis falvánk közgyű-
lésében ezen jótékony terv megmagyaráztatván, az a népnél
is viszhangra talált s egyhangulag elhatározott, hogy hely-
ségünk közpénztárából 800 az az nyolczszáz o. ért. forint
adassék a fenirt irányban létesítendő vaspálya építési
költségei fedezésére; felajánlatot továbbá történhet eset-
ben, helységünk határában a pályához kívántató egész tér in-
gyen. Ezenkívül ajánlottak még helységünkben: Mihály
Zsigmond 10 frt, Pataki Miklós 10 frt, Fodor Elek 5 frt,
Nagy L. Ferencz 5 frt, id. Sükösd István 5 frt, Szénási
András 3 frt, Szalai Sándor 2 frt, Szalai Pál 2 frt, Sárkány
Fábián 2 frt, id. Sebestyén István ev. ref. pap 2 frt, Nagy
Miklós 1 frt, Szekeres László 1 frt, Borbély György 1 frt,
Nagy Gábor 1 frt, Kosztin János 50 kr o. é. s így az ösz-
szes ajánlat 850 frt 50 kr o. é.

Adja az ég, hogy hazánk minden helysége átértve a
kor intő szavát lehessen tehetségéhez képest elősegítője e
hasznos és szerencsés jövőt ígérő rég óhajtott vállalatnak.
Kivánja Szalai Pál.

Dobokamegye, szeptember hó 1862.

Még a kora tavaszon említettem volt, hogy itt a vidé-
ken a kerlészi és borgói járásban Dobokamegyében egy

központi reáliskolát akarnak felállítani. En ennek örven-
dettem, valamint most is örülök, ha létesülni fog remény illő
uton. Hanem az érdekelt iskola felállítására körüli eljárás el-
len kell figyelmeztetnem a szerkesztőseget, hogy ez aztán
ugy a hogy illik figyelmeztetése a közönséget.

Mi azt hittük, hogy az iskolára nyílt felszólítás, s a
román nemzetiség áldozatra hevítése fog igénybe vétetni, s
ez alapon fog a kívánt töke beszerzettetni, és hittük, hogy
Boheczeli Mihály főbíró ur e téren szerencsésebb lesz, mint
volt politizáló népezeri pályáján. De csalódtunk.

Ugyanis a múlt hó utolsó napjain a birtokosság a ma-
gyar és száz elem arra a hirre ébredett fel, hogy a falusi
3 hónapi korcsmárlási jog a két járás minden helységeiből
s Magyarországon a központi iskola számára fog 3 egymástutáni
évre elővezetett szept. első napján. E hirre Pattantyus,
Bodó, Fejérvári Károly és Sajó-Sz. András helysége bírja,
s a hirt csak az nap reggelén vett Ferrári stb. a hely-
színére siettek, s midőn a hir valóságát látnak: azonnal
szóbeli protestatit tettek; megkivánván, hogy a korcsmár-
lási 3 havi hasznóbér az 1854 június 21. nyiltparancs értel-
mében kezeltessek. Az érdekelt birtokosságot több száz és
magyar helysége jelen volt tagjai is támogatván, jegyző-
könyvre vett protestatitjokra a szolgabíró ur közli a szí-
ségi rendeletet és az árverési kötlevel mintát,
a melyeket idezárók, melyből sok egyebek közt azt is meg-
tanulhatni, hogy nálunk iskolai központi tanács létezik. Sőt
társalgás közben arról is tudomást szereztek a jelenvoltak,
hogy maga az árverezett szolgabíró egyszersmind Scholae
director. A kötlevelek aláírásánál meg "Buta Konstantin
senator" aláírásából arról vittünk tudósítást, hogy ő tán se-
nator vagy tanácsos a központi iskolai tanácsnál.

Azt hiszem, hogy ily eljárásnak a megye más járásai-
ban is kellett történni. De különösen az az átjárandózkodása
a korcsmák hasznóbérének feltűnő, hogy kik s miként és
mikor adták; mert hogy a kerlészi, árokalji, sajói százság,
s a s.-sz.-andrási, sófalvi s ernyői magyarság oda adta
volna akkor, mikor saját temploma is oly igen igényel fi-
léreket, bajosan bibeht.

Különösen Sz. András részéről Fejérvári és a falusbíró
Székely Károly kelték ki ez alkalommal, kik közül a 3-ik
napra történt és alkalmával az utolsóknak még készpénze
is oda égett, és semmit meg nem mentetvén, mert a tűz
hozzá közelebb keletkezett, most úgy áll, mint árva kóró
a pusztán.

— A dobokamegyei tisztség ide vonatkozó rendelete
im itt következik. Mielőtt azonban közölök, megjegyezzük,
hogy az iskolák alapítása nálunk vallásfelekezeti és nem
tisztségi ügy, s az ország semmi tisztségének sincsen arra
joga, hogy egyik vagy másik vallásfelekezet vagy nemzetiség
tulajdonából egy fillért is elvegyen a másik részére. Azt
hiszszük, hogy felsőbb helyen valaha végetvetnek az ily kap-
zsiságnak. De halljuk a rendeletet.

Sz. 2186. 1862.

Másolat kivonatilag.

A kormányzat alatti helységek által a központi iskola
alapja számára felajánlott 3 havi korcsmajog az illető iskola
tanácsa kérésére nyomán f. év sept. 1-jén Magyarországon 3 egy-
másutáni évre az illető oktatásnak által fog kiadatni.

A föltételek a tárgyalási helyre tks szolgabíró ur-
nak kiküldetett, és ott bár mikoris megtekinthetők.

Mi is tks uraságoknak azon megbízással iratik meg,
miszerint azt a kormányzat alatti helységekben rögtön a
lehetőleg legegyszerűbben közhírre tessék azon megjeg-
yzéssel, hogy az árverezők a tavalyi hasznóbér 10-ed részét
hozzák magukkal bánatpénzül, a fenirt napra a falusbírákat
az árverésre berendelni, s az árverésen maga személye-
sen is illetékes dija biztosítása mellett tetleges részt venni
sziveskedjék, egyuttal megiratik, hogy ha a megrendelt
külön nyomtatványok az irt időre meg nem érkezének, az
azon központi iskolához tartozó minden helységek 3 havi
korcsmajoga árverése a kiküldött jegyzőkönyv rendén,
megérkezésük esetében pedig minden helységre néve külön

iven veendő fel, melyből a legtöbbet ígérő, illetőleg haszon-
bérű egy hiteles másolatot fog kapni.

A bejövő hasznóbér összegeket az oktatásnak
által megbízandó tanács tagok fogják átvenni és nyugtat-
ványozni, ugy szintén az árverési jegyzőkönyvet is át-
venni, és megőrizni.

Nemes Dobokamegye tisztségétől, Szamosújvárt, aug.
19-én 1862-ben Boheczel m. p.

Kerlészi járási, szolgabíró tek. Boheczel Sándor
urnak alsó Balászfalván.

Neteg, sept. 8. 1862.

Az erdőpusztításnak egy igen veszedelmes neme jött
gyakorlatba, melyet néhány nyakas juhok gazda gyakran el-
követ, s ez a cserés fiatal erdőknek nyáron általi levágatá-
sa, melyet téli takarmánynak használnak. Ezelőtt három év-
vel gyönyörű köz erdőrezt vágatott le és használtatott ne-
hányok által el. S utójjára is a renyhe utánjárás miatt bün-
tetetlen maradtak, alig a kiszált biztos költségei megfizet-
sét hordozták. Most már ujból az akkoriban legázolt erdő-
rész keményen vágatik s naponként az ugynevezett frunzár
csomók szaporodnak. E tárgyban a helység előjárásága nyil-
latkozta szerint többször tétetett az illető szolgabíróshoz
jelentés és már kétszeri becsültetés a helység pénztára ter-
bére; de a törvénytelen tény megakadályoztatását megszünt-
tő rendelet, vagy személyes megjelenés mind ez ideig el-
maradtak. A frunzár vágatás által megfizethetlen kárt lehet
okozni. Nehány nyakas polgár takarmányt nyír állatai szá-
mára, de azután a szegény osztály évek hideg telén dide-
reg fa nem léte mian. A közelebbi három év alatt annyira
tilalmasban tartattuk, hogy még jármás marháinktól is egész-
ben megkíméltük, zsebünkben fogadott pásztorral őriztetünk
s már most egyszerre néhány rendetlen egyén által levá-
gatni elnézni annyi, mint életjelségünket megtagadni.

Nehány hét óta várakozom, hogy tán csak ezen erdő
praevencatio megszüntetetik; de midőn látom, hogy a puszt-
ítás naponként foly, a kár tetemesen nevedik, kénytelenit-
tetem e tárgyban felszólalni, pedig jól tudom, hogy ez által
még valakinek tyukszemére lépek. Nő de remélem megéb-
kéllek még a harag után. Sok egy s más rendetlenségről
irhatnék, de most elég lesz annyi; irhassak közelebből is.
K. I.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A bécsi „Presse“ egy cikket ír, melyben kiemeli
kogy kormánykörökben megint az erdélyi ügyekkel foglal-
koznak. A szászok felírata már felterjesztetett az adandó
válaszajavaslattal együtt. A válasz a szászok álláspontjának
elismerése és elvi helyeslése lesz. Azt hiszi e lap, hogy Er-
délyben új választási törvényt kell octroyálni, ha csak nem
akarják a Királyságon túl fekvő tartományt a magyar kor-
mányszéknek (?) hagyni zsákmanóval, 48-as tervei valóistása
végett. Végre valahára — írja tovább a „Pr.“ — eldöntés
alá kerül azon fűgő kérdés: vajjon és mennyiben várható a
Lajthán túl fekvő országoktól, udvari kancelláriájokkal,
erdélyi guberniumokkal és gr. Nádasdi bureaujával, hogy a
bécsi ministerium alá adják magokat?!! Az eddigi előzmé-
nyek után e hatóságoktól ily alárendeltség nem várható s
ez okból Bécsben mindenesetre tetemes személyváltoztatásra
lesz szükség, sőt közigazgatásban változtatásra is, hogy az
erdélyi országgyűlés lehetővé tétessék. Kormánykörben ér-
zik az ily eljárás nehézt voltát, mint a melynél a látszola-
gos kénszer, az országgyűlés létrejöttét s a románoknak
és szászoknak a Reichsráthban megjelenését némileg neutra-
lisálná, s a magyar ellenzéknek az összalkotmány ellen újabb
impulst adna. Innen magyarázható az eddig követett tar-
tozkodás, de nem lehet végre is e kérdést másképp megol-
dani, mint a hogy fenérintve van. Az alkotmány pártjának

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

Csodás, titkos erő van a rokonszenvezők
első összejövetelében. A rokonszenz-
látalán és messzeható titkos átszűrőzése-e vagy a
vágyódó képzelgés játéka, delej-e, mely
látatlanul összevillan két rokon lény között,
vagy a gondolat játéka, mely az előtűnő
érdekes alakot egyszerre oly közel ragadja
szívünkhez? Nem akarjuk s nem is tudjuk
a természet e titkát fejtegetni, mely épen
azért bájos, mert ellenállhatlan hatalmát
mindenki érezte s lényé mégis mindenki előtt
titok maradt, mint mindené a mi isteni.

Ez alatt egy diszkoci négyes fogattól
vonatva érkezett Zováthy Rinald udvá-
rára, melyből középkorú nő szálla ki, utiasan
és gazdag és fényűző öltözetben, ki apród-
tól s szobalányoktól gyámolítva kényesen
szálla ki kocsiájából, habár még nem volt az
élet delén tul s oly izmos tagokkal s feszült
arccal kérkedhetett, a mikkel és a melylyel
harcias amazonnak is beillt volna. De ugy
látszik azt hitte, egy előkelő kötelessége ma-
gát minél tehetlenebbnek mutatni s minden
legkisebb ügyben igénybe venni mások szol-
gálatát, kiknek karjain bengerregjen át az
életen mint tollpéhe, melyet a halk szellő
csöndesen fujdogál odább-odább, míg nem
végre elkopik, vagy egy moészr elnyeli.

A megérkező elébe csinos barna férfi

sietett a ház folyosójáról, kinéi természetét fe-
kete bársony pöngyölő, magyaros öltöny s
fejét izletesen kivarrott selyem házi főveg
fűde, thory kék szinből arannyal virágozva.
A férfiú kimélt fehér kezén értékes gyűrűk
csillogának s nehéz szövett selyem mellé-
nyén gazdag aranylánc tartá zseboráját, a
lánc töve fel levén ezecimázra gazdag ké-
szüllett órákulcsal, pecsétnyomával s egy
pár forgó kozon arannyal.

A férfiú ötven éves lehetett, középtermé-
tel, elég finom tagjártatással, kerekded, de
inkább halvány arccal, melyet a szép me-
szetűt ajk, barna kisedal bajusz s égő fekete
szemek érdekessé tettek.

— Kedves Sofiem! szólott megragadva a
nő kezét, köszönöm e meglepetést, bizony
régóta várunk. Izidora nem szűnt meg pa-
naszkodni a felett, hogy már két hó óta meg
nem látogattatok.

— Egészében talállak Rinald? Hogy
van Izidora?

— A legjobban mindnyáján. Hogy esik,
hogy Hallay nem jött veled?

— Hagyd e czölönkö. Üljön ő hon és
gazdaszszonkodjék.

— Fortélyos kis nő vagy te hugom, no
de az nem tartozik a dologra, menjünk, si-
essünk meglepni Izidorát.

Igy szólva a férfiú, karonfogta a nőt s
vezet fel a lépcsőzetben.
— Mialatt őg felhaladának, annyit megem-
lítettük, hogy e nő Rinald testvére és neje
gr. Hallay Szilárdnak, kit e regényünk
során lesz alkalmunk bővebben megismerni.

Ismerkedjünk meg Zováthy Rinald lak-
ának belső osztályaira, s a mellőzve a
földszinti szobákat, melyeknek egyrészt a

gazdatiszt s családtag, másrészt Spott Vil-
lám lakta; kísérik az emeletbe Rinaldot s
uriaskodó nővérét.

Az előszobából, mely nagy fehér koc-
kás kövekkel volt padolva s egy tágas por-
cellán szép kandelával ellátva, bejárás az
étterembe vezetett, melynek keleti és nyugati
részéről íves ablakok s mindkét olda-
loni erkélyre nyíló ajtók költözöttek pazar
világosságot, s egyszersmind a mindkét ol-
dalon párhuzamoson végig nyúló bércekre
kellemes kilátást engedének. Az étterem pad-
lata kockázott tölgyfából volt izletesen ösz-
szerakva s nagy gondnal csiszolva, közepét
kerek díofa asztal foglalá el bronzból öntött
orszlány főken s karikákon álló hajtott lá-
bakkal; oldalvást divatos díofa székek nagy
száma volt látható nád ülésekkel, s közöt-
tük szines szörkelmébe vont pamlagok s
karszékek, melyek schakk- és kártya aszta-
lokot fogtak körül. A bekárpitozott falakat
csillárok ékítették, s a terem közepéről az asz-
talfőre nehézt selyem bojtrol nagy gazdag
csillár függött alá.

Ez étterembe két oldalról két ezüst szinre
festett nagy ajtó nyílt észak- és délfelel,
azon Rinald nappalibája volt a bejárás, mely
mellett keletre egy kaminos pipázó- és ol-
vasó terem állott, melyet majd bővebben kö-
rül tekintünk. A déli ajtó pedig Izidora
salonjába nyílt, hol Rinald rendszeren nő ven-
degeit szokta fogadni, s melyet nagy fény-
nyel s pompával látott el. A salon falai vi-
rágos bársony kárpittal voltak bevonva, s
az ablakokat egymással összeköttesben igen
érdekes függönyök fogta el köd gyanánt. A
tágas terem angoloz izléssel volt burtozva,
mely közöttünk még csak akkor a mult év-

tizedben kezdett divatba jönni, s mely izlés
Zováthy Rinald egy öreg táblabíró barátját
nem kis tévóvá hozta volt, a ki, midőn a
különböző csoportokban össze-visszarakott fé-
nyes butorokat meglátta, zsimbelődvé kiál-
tott fel: „Roszkor jötem, ki nem állhatom,
mikor a ház nál meszlni akarunk!“

A gazdag butorzat s értékes padlatszö-
nyegek, az óriás titkrúben, melyek részint
a falakra, részint izmos talpaikkal a pad-
latra valának ugy elhelyezve, hogy a sugá-
rok összejársása által az ember egyszerre
egészen körül tekinthesse magát, többször-
sön tündtek fel, mintha egy hosszú szoba-
csoportozat volna jobbról, balról minden felé,
mely egymástól íveg falakkal látszott elvá-
lasztva lenni. Hosszu diszes állványok vo-
nultak el a falak mellett, melyek oly sok
csecesbecseivel voltak megrakva, mintha hat
porcellán és gyermeki karácson ajándékkal
kereskedő kalmár hordotta volna ide egész
kirakatának szemesaló diszt. A fényes és
kényelmes pompa közt sok semmiség a szem
vakítására, s a szokatlan fejek elkábitására;
dolgok, a melyek nélkül az emberiség töké-
letesen el lehetne, a melyek sem használ-
nak, sem használnak, s csak is bravour-
cikknek annak kitüntetésére, hogy mily sokja
lehet annak, a ki ily hasznavehetlen csece-
becsre ezreket kiad; ezikknek azon fele-
barati és erkölcsi érzés felébresztésére, hogy
ezen semmire sem használható tárgyak árát
mennyre lehetne isten és emberiség előtt ér-
tékesíteni azon örökönyvek gyémántjában,
miket véginségre jutott szerencsétlen embe-
rek hullatának azon kezére, melyek e sem-
miségek értékével őket, családjaikat, a rég-
nyomortól megmentenek? ! (Folytatjuk.)

— folytatja a „Presse” — mindenek előtt be kell vonnia Erdélyt a Reichsráthba, hogy ez illetékessé tétessék az állam ügyeinek tárgyalására, a minélkül a magyar kérdésnek — ezen fenének (így írja) melyben synllunk — megoldására sem a februári patens, sem transactio útján el nem juthatunk. Így ír a „Presse” s ugyancsak nagy fontosságot tulajdonít szegény Erdélynek. A „P. Napló” megjegyzése szerint, a „Presse” biztatja a kormányt: „Köze kell vágni, felforgatni a jelen közigazgatási formákat is Magyarországon és Erdélyben; elűzni a gubernium mostani személyzetét, s újakat keresni.” Isten tudja honnan új választási törvényt csinálni, s így minden rendbe jön. Né azonban ezt még mind csak a „Presse” mondja.

— A m. vásárhelyi állandó színház eszméje, a mi egyik korábbi levelünkben említve volt, halad előre. E tárgyban sept. 2-án az ottani kitűnőbb férfiak gyűlést tartottak, melyben bizottmányt neveztek ki az alapszabályok kidolgozására, s a pénzösszeg kiszérése s a helyiség meghatározása iránti véleményadásra; gr. László Mór s b. Henter József a helyiséget ingyen felajánlák.

— Kubinyi Ágoston, mint a m. akadémia archeologiai osztályának elnöke, és Ipolyi Arnold bizottmányi titkár aláírásával következő felszólítás küldetett szét. Hogy a székesfehérvári, szent István királyunk által a Boldogságos Szűz tisztelésére emelt régi bazilika helyén 1848-ban szép sikerrel megkezdett, de azóta az idők mostohasága miatt félbeszakított ásatások ismét tudományos szakértéssel folytatassanak, e célra megbizta a magyar akadémia archeologiai bizottmányát. Minthogy pedig erre minden kellő lépés meg van téve, de költségül legalább is kétezer forint fog kívántatni, tisztelettel és bizalommal felhívhatunk mind azon hazafiakat, kik honalapítóink tetemei és fényes múltunk mindenemü ereikéért iránt kegyelettel viseltetnek: a másolatosságon és célra szives adományaikkal járulni, és másokat is ily adományozásra serkenteni. Az illető összeget kérem hozzá, muzeumi lakásomra intéztetni.

— A „Le National” egy bűnvádi védelmet hoz egy franciaországi törvényszéktől, melyet elég sajtóságságunk tartunk arra, hogy utána közzöljünk. A védő ügyvéd kezd szólni: „Igen uraim igen, éjjelön betörés útján tolvajtságot követtem el gyilkosság kíséretében. Mind igaz, megvaljult. Hanem ki a hibás. Önök uraim, vagy is inkább a társadalom, mely elég esztelen volt törvényt hozni a lopás ellen. Nem az én védenem, nem lehet az önök esztelenségének áldozata. Nem, önök nem fogják büntetni azt, a ki egyszerűen rendkívüli félénksége miatt lőn rászédve. Én behozom ezt. Ö szerencsétlen, ő szenved, éhezik. A nyomor, e félszeg tanácsadó sugja neki: lopni kell! Oly félénk levén ő, a minőnek ismerhetik önök, loptatott-e fényes nappal? Nem. Ő bevárta az éjt, vagy is a sötétet, mely elfűdje arcáról a szégyen pirját. Vétéknek tartják-e önök ezen esztelenséget? Ő egy zárt ajtóhoz érkezett. Miért van az bezárva? Nem felegettem ennek okát, de köteles vagyok a bizalmatlanság ezen próbáját felhányi, melylyel a háztulajdonos viseltetik a kormány iránt, mely milliókat költ a rend és esztelenségre, hogy a háztulajdon védelmezze. Hogyan lehet fölnyitni ezen ajtót? Csöngessen-e a zsinagga? Nem, hisz éj van, s senki sem válaszol. S ha eszengetne, zajára előjönnek s ezen szegénynek félénkségét palástolva vallania kellene ott, a zajra összecsendült szomszédság előtt. Nem eszenget tehát csak azért sem, hogy teljesítse a törvényt, mely tiltja az éjjeli zajtést. Ugyan kérem hibáztatják-e önök, hogy ő a törvényhez tartja magát? Nem akarván tehát, hogy észrevéssék, egyedül nyitja fel az ajtót, mely vétkes bizalmatlanság miatt zárva volt. Behatol az éjtembe. Mit akar ott lopni? Azt felelik: ezüst asztalkészleteket. Nevelés! Ezen ember éhes, és ezüst asztalkészletet lop. Holott egy darab kenyér, a mit ő akar, egyszerű kenyér, a miért reánk követ akarnak dobni. És vajjon legalább ellopta-e azt a kenyeret? Nem, akadályozva lőn a tulajdonos megérkezése által. Tehát nincs tolvajtság tényleg. Miért vádoltaik tehát tolvajssággal? A háztulajdonos reá nyom, minden magyarázatok nélkül, nagy kiabálással zajt ütven, melyet védenemnek szándéka volt kikortolni. És ez az uraim, minél fogva figyelmüket felhívom annak bűnös könnyelműségére, ki a lopás ellen törvényt hozott. Tegyük félre egy perczig a néma codexet, s védenem így szól a háztulajdonoshoz: „Éhes vagyok, kenyeret vettem öntől s én éhes vagyok önnek ezért viszont szolgálatot tenni.” Ki egyeznének, s vége lenne a bajnak. Amde a mi tetleges törvényhozássunkkal Gusztáv — így hitták a vádlottat — egyszerre felháborodott. Természetes félénksége rémként tüntette föl előtte a rendőrséget, a bíróságot, a közvéleményt stb. És ő megfogja azon urat! Midőn azt mondom „megfogja”, értük jól meg egymást. Ez az a mit önök állítanak, mert Gusztáv ellenmond. És kérem bizonyosabbak ebben, s inkább meg vannak arról győződve mint ő, ki egyedül álltanja ezen drámának? A törvény meggyőződést követel, de önök nem lehetnek meggyőződve. Azon ur (a háztulajdonos) szerencsétlen helyzetben volt, oly helyzetben, hol a meggyaláztatás vagy öngyilkosság közt kelle választania. Én igazságos vagyok iránta s azt mondom, ő becsületes ember volt. De kiállhatja önök közül, hogy husz másodperczel Gusztávvál találkozására előtt nem vett volna be azon — a tudomány előtt ismeretlen — méregből, mely nem tévesztette el a bekövetkezett hatást? Tehát a gyilkossági vád önként esleik. Nem veszítke több időt. A ténybizonytalansága elűti önöket, hogy védenemre halált mondanak. Adják tehát vissza Gusztávot azon családnak, melyet ő szándékszik előbb-utóbb egy házasság által megalapítani.” Szomorú dolog, hanem a szegény Gusztáv életének csakugyan a guillotint véget vetett, s nem alapíthat meg családját.

— Felebaráti felszólítás. Sajó-szt.-andrás ref. egyházunk, haranglába, s papi és mesteri telken minden épületei a f. hó 3-ki tűzvész alkalmával mind elhamvadtak. És nagyobbrészt a compossessoratus hívei is roppant tizkár szennvedvén; ez egyház soha sem lesz képes kárait kiépíteni. Ez okon egy kis helyet kérek becses lapja hasábjain, s midőn előbb is a t. szerkesztésért kérem fel segélygyűjtésre; felkérem még Kolozsvárt: nt. Hincz György, Nagy Ferenc és ifjú gr. Bethlen János urakat, Tordán Miklós Miklós, Enyeden Gáspár János, Szászvároson Dáné István,

Déván Tóth László, Szebenben Kis Károly ügyvéd, Brassóban Molnár János, Fogarason Fülöp Elek, K. Vásárhelyt Székely Iván, Máxán Antal Zsigmond, S.-Sz. Györgyön Vajna Sándor, Ilyefalván Erdősi Mihály, Hídvégen Nagy Sándor, Zágónban Demeter Samu, Udvarhelyt Pataki Pál, Solymosi Károly és Pál, Kelemtelken Gőnczi Lajos, Bikafalván Máthé Lajos, Erzsébetvároson Wolski Wratizláv, Ny.-Sz.-Benedeken Vályi Pál, M.-Vásárhelyt Petri Ádám, Szabó Samu, Régenben Késmárik György, a mezősegen Szentkirályi Gábor, Székely Éde, Zilahon Hiri Ferenc, Sz.-Cseben Fábján Dániel, Koloson Szabó Lajos, Nagy-Bányán Szabó Lőrincz, Majtison Vályi János gondnok, Porosalmán Kis Áron esperes, Debreczenben Jenei Gyula t. cz. urakat. Küldeményeiket kérem a keblü ins. curator Balog József urhoz, akár hozzá küldeni, mindkettő utolsó postája levén Somkerék. Kentelke, sept. 8. 1862. Vályi Elek, ref. esperes.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, sept. 5. A „Times”, mely eleitől fogva nem igen hizelegve szólott Garibaldi vállalatáról, most nagy nyomattal fejtegeti, hogy Olaszországban nincs törvényszék, mely elég egy oly férfit, mint Garibaldi, állítani lehetne. Bűne, ha szinte múltani szempontból annak is lehetne nevezni, semmit sem foglal magába egy közbüntény erkölcsi tanítási sajátságából. Egy oly törvényszék, mely Garibaldi tette felett ítélne, az olaszoknak nemcsak kedélyt lázítaná fel, hanem okosságukat is megsértene, s nem lenne kevesebb, mint Olaszország lealacsonyítása. Van, a „Times” szerint egy igen könnyű és rövid megoldás, a mi abban állana, hogy Garibaldi adja becsületszavát régi barátjára és bajtársára, Victor Emannelnek, hogy Európát határozatlan időre elhagyja. Ő Montevideóban éppen úgy otthon van, mint Olaszországban, s egy pár évi távollét kitörölne az egyetlen balga tette való visszaemlékezést, s csak rendkívüli szolgálatainak emlékét tartaná fenn honfűtársai keblében.

A „Daily News” írja: Garibaldi akkor sebesített meg, midőn az összedűköztet akadályozni akarta s parancsot adott ki, hogy ne löjjenek. Pallavicino megtámadta a nélkül, hogy várt volna.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, sept. 5. Az aspromontei csatáról még mindeddig nincs hivatalos tudósítás közzétéve, s ezen hallgatás mintegy féljogosít annak elhívására, hogy mégis kell valami igaznak lenni abban a hírben, mely arról szól, hogy Pallavicino ezredes alacsony cselst használt Garibaldi ellen; mert nincs miért halogatni a közzétételt, ha becsületes harc döntött Garibaldi sorsa felett; sőt szükséges volna mielőbb közzétenni a körülményeket, mert csakis ezzel lehet megmagyarázni a Pallavicinóra nézve éppen nem hízogó elterjedt hírt. Ratazzi megbukását meglehetősen várhatni, s azt is, hogy helyét angol hajlamu miniszterelnök (talán Ricasoli) foglalandja el.

A „La France”-nak következőleg írják le az aspromontei csatát: Pallavicino ezredes ösztönözterileg lepte meg Garibaldi. A királyi csapatok közeledésekor hirtelen elhagyta a tábornok aspromontei állomását, és az üldözőket is más irányban vonta maga után: egyszerre azonban tígysen elint, és visszatért félénkségre. Pallavicino ezredes felfogta a hadieszt, és szintén jobbraát csinált, sebes meletekben Aspromontéhoz térvén vissza, hol Garibaldi ismét megtalálta. Ez előőrsi által értesítetvén, ismét elakarta hagyni azon állomást, de e pillanatban érkezett hozzá Pallavicino parlamentáirja. A történet alkudozásáról hiányos tudósítások vannak. Tény az, hogy nemokára csatára került a dolog, s az önkényesek tüzeltek előbb a bersagliekre. A többi ismeretes. Garibaldi egyik sebe állitilag szorony által ejtetett.

A többször emlegetett sept. 2-i ministertanácsban az „Esprit public” szerint következők határozatok hoztak: Rómában a status quo még darab ideig meghosszabbittatik, s a katonai megazálás nem szenved semmi módosítást. Egy diplomatiai jegyzék küldetik hivatalosan a turini francia követhet, hogy azt közzéje másolatban Durando külügyi miniszterrel. Ezen sürgöny üdvözlött fogl magában, a kormánynak a cselekvő párt felett vívott győzelméért. A jegyzék másolata elküldetik Rómába is, hogy az hivatalosan közöltesse a pápai kormánnyal. A turini kabinet 5-dikén értesítetvén mindezen határozatokról, melyek egyetértést eszközöltek a miniszterek között, s fölöslegessé tévük a miniszter megváltoztatását. A római udvarral is igen élénk alkudozások folynak: elő akarják készíteni a pápát azon szükségre, mely szerint bizonyos határidőn túl nem számíthat többé Franciaország védelmére, s önmagát kell védelmeznie.

A „Courrier de Dimanche” azonban megczófolja az „E. P.” fenebbi tudósítását. Szerinte azon ministertanácsban szó sem volt Olaszországról. Sokkal fontosabb — a guano trágya kérdésével foglalkoztak azon gyűlekezetben, — jegyzi meg kesérti gunnyal a „C. d. D.”

A „Patrie” írja, hogy Rómába jelentékeny csapaterősítések mennek. A „Seine” és „Labrador” 2500 embert és 420 lovat szállítottak Civitavecchiába. A „Labrador” onnan Nápolyba megy, élelmi szerekkel a hajóhad számára. A hajóhad ugyanis a helyzet komolysága folytán még huzamosabb ideig a nápolyi kikötőben marad. A nápolyi királyságban folyvást növekszik az ingerültség. Cataniában a katonaság tüzelt a népre. Nápolyban a kitörést csak erőlyes rendszabályok gátolták. Genuában folyvást izgatnak.

OLASZORSZÁG. Turin, sept. 3. Garibaldi állapota veszélyesebb, mint a hivatalos lap állítja. A „La France” szerint, hogy Garibaldi kisebbik fiától Ricciottitól egyelőre megtagadták az atyja meglátogatására kért engedelmet, a volt az oka, hogy Garibaldi állapota annyira komoly, hogy a kormány semmit sem akar föléle közudomásra juttatni. Garibaldi nem két, hanem több sebet kapott, s a csípőjébe hatott golyó annyira megsértette altestét is, hogy lehetetlen onnan kivenni. Menotti lábsebe is annyira aggasztó, hogy a tag elvágást szükségesnek nyilvánították.

Spezziai tudósítások szerint az ottani katonai hatóság igen szigorúan viseli magát a foglyok iránt. Garibaldi kisebbik fiának és vejének megengedték a látogatást, de igen sok mástól megtagadták az engedélyt.

A Garibaldi ügyében tartott első ministertanácsról következő részleteket közölnek: A ministertanács aug. 31-kén a király elnöklelete alatt 4 órakor ült össze s hetedfél óráig folytatta vitatkozásait. A vita zajos volt. A miniszterek véleményei és javaslatai nagyon megoszottak, s a ministerium most tevő elemek igen élesen tüntették ki magukat. Pettiti hadügyminiszter hadi törvényszék elébe kívánta Garibaldi állítatni; kezében fegyverrel fogatott el; a felhívásnak, hogy adja meg magát, nem engedelmeskedett: szenvedje tehát magatartása következményeit. Ha Garibaldi kivennék a hadi törvényszék bírósága alól, társait sem lehetne az elé állítani, a kiket pedig példásan kell megbüntetni. E volt a Pettiti miniszter véleménye. Depretis és Pepoli ellenzétek a hadi törvényszéket s az állam fő ítélőszékét javasolták, azzal indokolván nézetüket, hogy ha az alkotmány illető cikkelyét most nem alkalmaznák, nehezen fog rá alkalom találkozni. Stella és Conforti általános bocsánat mellett voltak. Az első a hadi törvényszéki indítványt egyáltalában nem is akarta tárgyalás alá vétetni, mivel nézete szerint, egy ily javaslat általános undort és iszonyt idézne elő. A főtörvényszék eszméjét sem találja észszerűnek. Ha, ugymond Garibaldi legalább két hónapig fogna ama törvényszék előtt állani, mihez fogunk aztán? A néphez, a mely semmi bocsút nem táplál, ha a veszély elmúlt, újból fellángolna a régi még ki nem aludt szeretet és rokonszenv az inkább csalódott, mint bűnös férfi iránt. Garibaldinak lesz bátorsága tetteiért megfelelni s vállalatát tervének kifejtésé által igazolni törekedni. Kimondhatatlan érzélemmel fog szólni a királyról és hazáról. Meg kell hogy engedjék neki a szólhatást, mert a védelem joga mellette van. S akkor? Akkor talán akarunk ellen mi magunk emelendjünk fel magas állványra e néphöz, s azon nap, a melyen el akarunk itélni, az egész országot felállani látnok, hogy kegyelmet kérjen számára, s talán a bírákat kárhöztaassa. Szónok történelmi példákkal támogatta nézetét s kijelentette, hogy annyira nem lehet őt az ellenkezőről meggyőzni, hogy késebbi tárcáját letenni, mint sem Garibaldinak a senatus bírói széke eléállításába egyeznek. Pepoli és Pettiti azt viszonozták, hogy a megkegyelmezésnek csak a lefolyt bűnper után lehet helye. De az igazságügyminiszternek igen könnyű volt tisztázni ezen jogi tévedését helyreigazítani. A megkegyelmezést nem lehet a bűnpertől elkülöníteni akkor, ha a bűntény nincs megállapítva; miután azonban Garibaldi bűnsége a királyi kiáltvány után axioma: a megkegyelmezésre nem szükséges bírói vagy esküdtszéki ítélet. Itt a vitának vége szakadt. Ratazzi nem nyilvánította véleményét; a király pedig csak hallgatta a vitaközlés folyamatát a nélkül, hogy részt vett volna benne.

Egy sept. 6-i távüregny jelenté Turinból: Egy újabb ministertanácsban elismertették a hadi törvényszék illetékessége Garibaldi elítélésére. Peré a főtörvényszékkel alakulandó senatus által fog ellátatni.

A sept. 8-diki „Morning Post” is úgy értesül, hogy véglegesen el van határozva Garibaldinak a senatus általi elítélése. E határozatot az angol lap, a fenálló törvényekkel összhangzóan találja.

Ratazzi csak october vége felé hívja össze a parlament, midőn Napoleon császár Biaritzból visszatér. Azonnal felhatalmazást fog kérni, hogy Garibaldi s a vele együtt vádolt képviselőket törvényszék elébe állíthassa; egyszermind törvényjavaslatot terjesztend elő a titkos társulatokról s egy új kölesont hozand javaslatba.

Palermo, aug. 30. Brignone tábornok egy kiáltványban tudatja a siciliiaiakkal Garibaldi megveretését s külföldre meneteli szándékát, a nélkül, hogy említést tenne arról, hogy ezen kívánata megtagadtatott, és hogy megsebesítve fogva l. Azonnal minden árnyhelyt bezártak s a négy főutca puszttává lett. Mondják, hogy a cselekvő párt fejei ma reggel gyűlést tartottak s elhatározták, hogy fegyvert kell fogni.

Nápoly, sept. 1. Az aspromontei tüközetről való tudósítás itt valóban megrázó hatást tett. Egy ember, a ki Folia utcában lakik, a mint meghallotta, rögtön fölé lőtte magát.

Spezziaiban fölkelési kísérlet tétetett „Eljen Garibaldi kiáltások közben.” Miután azonban az olasz hajóhad egy része Varignano erőd előtt csatarendbe állott, az összecsoportosult tőmeg szétszórt. A Varignanoi várparancsnok szükségesnek tartotta az őrség szaporítását kérni a kormánytól. Sept. 3. és 4-ke közti éjen meg is érkezett a kért erősítés egy panczélfregatton és egy szállító hajón. A két hajó is ott marad. Sept. 4-5-én ismét 400 garibaldista fogly érkezett Spezziaiba, s másnapra ugyanannyit vártak.

Az „A. A. Ztg.”-nak írják Velenczéből sept. 2-ról, hogy oda három nap óta folyvást érkeznek Lombardiából, névszerint pedig Milano- és Bresciából a menekülő családok, melyek a szerintük kikérthetetlen forradalmi felkeléstől féltekben hagyják el hazájukat s keresnek Velenczében, leginkább pedig Dél-Tirolban nyugalmas és biztos menhelyet.

Túrr tábornok Genuába ment, hogy az october 1-jén feloszlandó magyar legio felett szemlét tartson. Egy része a csapatnak az újból alakítandó idegen legioba lépend, a mely, mint a francia legio, a rendes hadseregbe leendő bekebelezve.

Francia lapok Mazzininak egy tervét közlik, melyet az elfogott Mordini képviselői iratái közt találtak volna. E terv szerint Garibaldi Rómáj nyomulván elő, a királyhoz határozott felhívás fogott volna intéztetni, hogy Franciaországnak keszttyt dobván, Garibaldival egyesüljön Róma elfoglalására. E felszólítás visszautasítása esetére Garibaldi egy manifestumot bocsátott volna ki, melyben a dictatortság átvételét jelent. Ugyanekek Róma, Livorno, Florenz és Genuában a forradalom kiáltott volna, mire Mazzini a politikai mozgalom vezetését átveendő. Nápolyban forradalmi junta alakult volna az elfogott Mordini és Fabrizzi, továbbá Libertini, Zupretta és De Boni mazzinistákból. E junta egy nyilatkozványt adott volna ki, melyben Victor Emanuel, miután az ország érdekeit idegen zsarnok kedvéért elárulta,

trónvesztettnek nyilvánították. A belügyek vezetését — Garibaldi a küllelenséggel levén elfoglalva — Mazzini vette át. A nagyobb városokban bizottmányok alakultak volna, melyek egy új népszavazást rendeztek volna be, s így az egész ország által jelentették volna ki, hogy Victor Emanuel trónját veszítette, és Olaszország egységes köztársasággá alakult át.

TÖRÖKORSZÁG. A „Patrie” közli azon közvetítő javaslatokat, melyeket Moustier marquis a szerbügynökön a konstantinápolyi értekezlet elébe terjesztett. Főpontjai ezek: A belgrádi fellegetvár csak a török kormány költségén nagyobbítható. A vár ágyai ne irányoztassanak a város felé; azonban a löresek bevakolatlan maradhatnak. A török kormány kötelezi magát, hogy haderejét csak védelemre használja a várost lehetőleg kímélve fogja. A porta határozza el, nem áll-e érdekében, Belgrádon kívül a többi várakat felhagyni.

Egy sept. 8-ról szóló ragusai távüvegű szerinti montenegrói fejedelem még mindig vonakodik az eléje terjesztett föltételeket elfogadni. A törökök nyomolnak Cetinje felé. A montenegróiak szállítják ingóságait Cattaroba.

Sept. 9-án azonban már azt sürögnyzik, hogy a montenegrói fejedelem Omer basának minden föltételeit elfogadta. Ivo Rako nyújtotta át Omer basának az illető oklevelet.

De legnagyobb fontosságu a keleti ügyek fejlődésére nézve, ha valószínű talán, a következő távirat: Belgrád, sept. 8. Uszanál történt az első összejövetel: A szerbek öt halottat és sebesülteket veszítettek; a törökök veresége nincs tudva. Egy török és szerb biztos mentek a helyszínre.

AMERIKA. Uj-York, aug. 30. A déliek 23-án viszszanyomták az egyesült államok csapatait, a Rappahanok mellett Warrentonig. 26-án újra megtámadták Manassas-junction mellett, megszalasztották őket, s hajóikat, vasutai-

kat és távirókat szétrombolván, Pope tbkot elvágta Washingtontól.

Uj-York, aug. 30. Macdovell tábornok, az unio részéről, Manassas mellett a déliek főhadtestét megtámadá s egész napig tartó ütközet után, minden vonalon győzött. A hivatalos tudósítások szerint az unionisták 8,000-et, a déliek hihetleg két annyit veszítettek, Davis elnök azon unionista, fogoly tisztet, kik néger ezredeket vezényeltek, felakasztotta.

Ujabbak. Belgrád, sept. 7. A „Wanderer”-nek írják az usiczai ütközetéről. Az ottani törökök ma éjjel több helyütt egyszerre gyújtották fel a szerb várost, mely egészen leégett. Több törököt tetlen kaptak, midőn épen a szerb városban elszórt házaikat saját kezeikkel akarák meggyújtani. Midőn már égett a város, a törökök elkezdtek puskákból lödözni a szerbekre, kik hasonló módon feleltek nekik, a miből heves csata keletkezett, mely még most is, midőn e sorokat írom (délután 3 $\frac{1}{2}$ órákor) folyvást tart. Éppen most onnan érkezett távirat jelenti, hogy a törökök minden állásukból kiveretvén beszorították a várb, csupán még két vagy három a vár tövében levő házban tartják magukat. Eddig két szerb könnyű sebet kapott; a törököknek két halottjuk van.

— Belgrád, sept. 7. Az „Indep. B.”-nek sürögnyzik, hogy a konstantinápolyi értekezlet bezáratott. A határozatok nem feleltek meg Szerbia várakozásának s a fejedelem kimondotta, hogy nem fogad el oly határozatokat.

— Páris, sept. 9. A „La Presse”-nek egy táv-sürgönye szerint Palermóban a garibaldisták és királyi csapatok közt újabb összeütközések voltak, melyeknek a nemzetörség fellépése vetelt végett. Turini tudósítások kivétel nélkül azt bizonyítják, hogy Garibaldi sebe igen nehéz.

— Az olaszországi tudósítások egymással ellenkezők a felett, hogy Garibaldi és társai haditörvény-szék elébe állítottak vagy a senatus ítélend felettök. A fogoly garibaldisták száma 2500. Ha mindeniket rendes per útján kihallgatják, csak az elővizsgálatok is eltarthatnak egy évig, mi alatt Olaszország folyvást lázas ingerültségben lesz.

Gabonaár Kolozsvártt September 11-n 1862.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztbúza 3 frt 60 kr. Elegybúza 2 frt 40 kr. Rozs 1 frt 90 kr. Árpa 1 frt 30 kr. Zab 1 frt — kr. Török-búza 2 frt 40 kr. Pityóka 1 frt — kr. Marhahús 11 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

September 12-én: Nemzeti kölcson 83.15. 5% Metalliques 71.40. Bank-részvény 796.—. Hitel-részvény 215.50. Váltó Londonra 127.50. Ezüst 126.—. Arany 6.9.

September 10-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 72.—. Erdélyi 69.75.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Sz. 713. 1862.

Hirdetmény.

(684) (1—3)

A szamosújvári orsz. fegyintézet örszemélyzetének a jövő 1862 $\frac{1}{2}$ -ik közigazgatási évben szükségeltető öltözködéhez kellek beszerzése végett a fels. kir. Főkormányzónak folyó évi augusztus 13-án 17461 sz. alatt kelt rendelete következtében írásbeli árcsökkentés levén kiírandó, a következő kellek, úgy mint:

9	rőf	1 $\frac{3}{4}$	rőf széles	köpenynek való világos szürke posztó,
8	"	1	"	köpenybérlésnek való vászon,
305 $\frac{1}{2}$	"	1 $\frac{1}{2}$	"	kabátak való sötét zöld posztó,
15 $\frac{1}{2}$	"	1 $\frac{1}{2}$	"	szegélynek való buzavirág színt posztó,
152 $\frac{1}{2}$	"	3 $\frac{1}{2}$	"	uszály bérlésnek való calicot,
335 $\frac{1}{2}$	"	1 $\frac{3}{4}$	"	nadrág és mellénynek való szerezesen szürke posztó,
488	"	1	"	kabát, nadrág és mellény bérlésnek való vászon,
444	"	1	"	foszlányak való sávo,
2 $\frac{1}{3}$	tuczet	"	"	nagy sárga rézgomb,
2 $\frac{1}{3}$	"	"	"	apró " " "
244	"	"	"	kabátra való nagy " " "
40 $\frac{2}{3}$	"	"	"	apró " " "
122	"	"	"	nadrágra való fekete csont gomb,
64	"	"	"	mellényre való rézfűlű fekete szaru gomb,
185	"	"	"	foszlányra " 5 lyuku fehér csont gomb,
117	darab	"	"	zöld sapka fénymázos szemernyővel, szükséges zsinor és rózsával, s vi-
aszos	"	"	"	borítékkal,
5	drb.	"	"	sapka ezüst zsinor és rózsával különben mint fent,
12	darab	"	"	ezüsttel himzett csillag,
232	drb.	"	"	selyem csillag,
1	"	"	"	ezüsttel szőtt nyak poszománt,
7	"	"	"	fehér selyem " " "
1	"	"	"	ezüsttel szőtt kard-bojt,
20	"	"	"	fehér veres selyem kardbojt szállítása végett az írásbeli árcsökkentés

folyó év október hó 9-ére ezennel kiíratik; melyre a vállalkozni kívánók azon megjegyzéssel hivatnak meg, miszerint szabályszerű bélyeggel ellátott írásbeli ajánlataikat, melyekben az ajslott kelmék és anyagok mennyisége, valamint az azokért kívánt összeg betűkkel és szám-betűkkel tisztán és olvashatón írandó ki, megjegyezvén, hogy netalan előforduló különbség esetében a betűkkel irt mennyiség fog érvényesnek tekinteni, s melyekhez a szállítani szándékolt kelmékből és anyagokból minta darabok, és az egész szállítmányért kívánt összegnek 5%-ja készpénzben vagy pedig azon összegnek megfelelő belföldi állampapirokban bánatpénzül melléklendő. Az árcsökkentésre kitűzött napon délelőtti 12 óráig az orsz. fegyintézet igazgatóságának benyújtani annyival is inkább el ne mulasztás, mivel ezen határidőn túl bár mily jutányos ajánlat sem fog elfogadtni.

A szállításra vonatkozó szorosabb feltételek az intézet irodájában a szokott hivatalos órák alatt addig is megtekinthetők, és az ajánlatban különösen megjegyzendő, hogy a feltételek az ajánlkozók előtt tökéletesen ismeretsek.

Idegenek, és különösen azok, kik az intézet igazgatósága előtt ismeretlenek, erkülesi magaviseletük és vagyoni állásuk tanúsítására sziveskedjenek ajánlataikhoz egy helyhatósági bizonyítványt is csatolni, mivel ennek hiányában ajánlataik nem fognak tekintetbe vétetni.

Az orsz. fegyintézet igazgatósága, Szamosújvártt, szeptember 5-én 1862.

Molnár F.

NEM HIVATALOS.

ELADÓ HÁZ.

(686)

(1—2)

A két víz közt 26 szám alatti ház, a városi malommal szinte szemben eladó. Értekezhetni iránta Schütz Károly kereskedésében.

(685)

(1—4)

Tized kárpótlási ügyben.

Gyorsabb kezelés és az érdekek biztosabb képviselete tekintetéből, október 1-én napjától kezdve Kolozsvártt is irodát nyitunk, és így megbízóinktól levelezéseket, mind Szebenben, mind Kolozsvártt elfogadunk. Kolozsvártt, szeptember 14-én 1862.

NURIDSÁN TESTVÉREK.

(683)

(2—3)

GYÓGYSZERTÁRI HIRDETMEY.

Felsőbb helyeni engedély, következtül, Nemes Udvarhelyszék Székely-Udvarhely anyavárosában e hó 3-án **GYÓGYSZERTÁROM** megnyílt (hasonszenvi szerekkel is ellátatván.) Jelszavam a pontosság, rend és gyors kiszolgáltatás.

Üzletem a t. cz. közönség bizalmába és pártfogásába ajánlván maradok alázatos szolgálja Solymosy János gyógyszerész.

(680)

ELADÓ BOROK

(3—3)

Hordó számra belső Farkasuteza 55 ház szám.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvártt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyöt kapható:

Urbér- és Tizedkárpótlási A. és B. Tabellák. EMICH GUSTAV NAGY KÉPES NAPTÁRA 1863-dik évre.

Szerkesztik Szokoly Victor és Vadnay Károly (30 csinos fametszettel). Ára 1 frt. 40 kr. o. ért.

Protestans képes naptár.

Szerkesztő tulajdonossa Dr. Ballagi Mór ur a jövő 1863-dik évi folyamból egész Erdélyre nézve nálam rendezvén egy főraktárt, a megrendeléseket egyenesen hozzám intézni kérem.

Ára a már megjelent 1863. dik évi folyamnak 40 kr.

Nayad. **Fürdői album.** Szerkesztik: Balázs Sándor, Huszár Imre és Rózsai Antal. Első évfolyam. 3 finum aczelmetszettel. Ára 2 frt.
Fejér György magyar okmánytárhoz évmutató. Készítette Knáusz Nándor. Ára 30 ujkr.
Napoleoni eszmék. Irta Bonaparte Napoleon Lajos herceg (III. Napoleon). Francziából fordította Huszár Imre. Ára 80 kr.
Hunzek Agoston és Abt Antal, Kisérleti természettan, gymnasiumok és realtanodák számára, valamint önkéntes tanításra is. 220 fametszettel. Ára 2 ft 20 kr.
Erdély történelme. Alsóbb rendű iskolák számára. Szerkeszté Matusik János, kegyesrendi tanár s a m. k. természettudományi társulat rendes tagja. Keményen kötve 60 kr.
Szabó József. Egy continentalis emelkedés- és süllyedésről Európa délkeleti részén. Előadta a magy. tudom. akademia közülésében, dec. 22-kén, 1861. Könyomatu táblákkal. Ára 2 frt.
Puchta Fr. Gy. A római jog rendszere. Tekintettel mai alkalmazhatóságára, vázlatban. Ford. Récsi Emil. Ára 2 frt.
A föld egyes részeinek földirati ismertetése. Brassai Sámuel kéziratából újabb adatok szerint kiadta Kovácsi Antal. Ára 45 kr.
Görög régiségtan (antiquitas graeca) a tanuló ifjuság számára írta Garda József. Ára 50 kr.
Kolozsvári Album. Szerkesztik b. Bánfi Dezső, Deák Farkas, Réthi Lajos. Ára 2 ft o. é.